

Unele considerații cu privire la brățările și verigile de picior de bronz din Dobrogea

MIRCEA PETRESCU-DÎMBOVIȚA

În spațiul carpato-dunăreano-pontic se întâlnesc frecvent brățări și verigi de picior de bronz din epoca bronzului și prima epocă a fierului inclusiv, prezentând o serie de tipuri și variante, după formele secțiunii barei sau bandei și a capetelor acestora, precum și după particularitățile decorului.

La rîndul lor, acestea au fost precedate de altele mai mult sau mai puțin numeroase din eneolitic, care au succedat altora din cochilii de scoici *Spondylus* și *Tridacna* sau de marmoră albă din neoliticul timpuriu și mijlociu, aparținînd culturilor Criș, Hamangia și Boian¹. În legătură cu acestea din urmă, prezintă interes faptul că, pe baza analizei unor piese ale culturii Criș din scoica *Spondylus*, s-a stabilit că este vorba de o scoică fosilă de origine locală, din care s-au executat la fața locului asemenea piese, nefiind importate de la mai mari depărtări, respectiv din bazinul est-mediteranean².

Într-o lucrare monografică mai mare, care urmează să apară în seria *Prähistorische Bronzefunde* (PBF)³, s-a încercat de autorul acestei comunicări o primă tratare a pieselor de acest fel din aramă și bronz (în total 2740 exemplare întregi și fragmentare), din punct de vedere tipologic, al decorului, funcțional, cronologic și al răspîndirii lor pe teritoriul României. În acest scop, s-au luat în considerație, pentru fiecare categorie, atît analogiile mai apropiate din zonele vecine sau mai îndepărtate, din centrul, sud-estul și estul Europei, precum și ceea ce s-a scris în țară și străinătate relativ la diferitele tipuri și variante ale acestei categorii de obiecte, eit și, pe eit posibil, și contextul cultural și cronologic din care fac parte piesele respective.

În comunicarea de față se discută din această categorie de obiecte numai piesele din Dobrogea, în număr relativ mic, cunoscute pînă în prezent din două depozite, ambele din județul Constanța, din care unul mic, nesigur, de la Medgidia⁴ și altul, mai mare, de la Pădureni (Nastradin)⁵.

Depozitul nesigur de la Medgidia a fost descoperit în 1933 la 2 km nord-est de Medgidia⁶, piesele respective de bronz aflîndu-se astăzi în colecțiile Muzeului de istorie al României. Din inventarul acestui depozit fac parte doar o singură brățară de bronz cu capetele deschise, un fragment de secere de tip neprecizat, după unii mai curînd de cuțit arcuit (*Krummesser*)⁷, și un ac fragmentar de podoabă cu capul rombic, decorat cu motive în tehnica „au repoussé” și din puncte (fig. 1).

I. Nestor, care a publicat acest depozit (?), a considerat că, în toate cele trei obiecte, numai acul, prin particularitățile sale de formă și decor, este tipic, prezentînd analogii mai apropiate în mormintele de înhumăție din curganul de la Gulaï-Gorod din regiunea Kievului și în tîmulus-ul VI

¹ *IstRom*, p. 39 și urm.; D. Berciu, *Cultura Hamangia. Noi contribuții*, I, București, 1966, p. 78 și urm.; E. Comșa, *Istoria comunităților culturii Boian*, București, 1974, p. 184.

² *IstRom*, p. 39 (D. Berciu); E. Comșa, *op. cit.*, 1974, p. 184.

³ M. Petrescu-Dîmbovița, *Die Arm- und Beinringe in Rumänien*, în curs de tipărire la Frankfurt a. M.

⁴ I. Nestor, *Dacia*, V—VI, 1935—1936, p. 175 și urm.

⁵ A. Aricescu, *SCIV*, XVI, 1965, 1, p. 33 și urm.; idem, *Pontica*, III, 1970, p. 46 și urm.; M. Petrescu-Dîmbovița, *Depozitele de bronzuri din România*, București, 1977, p. 146 și urm.; idem, *Die Sieheln in Rumänien mit Corpus der jung- und spätbronzezeitlichen Horte Rumäniens*, München, 1978, p. 152.

⁶ I. Nestor, *op. cit.*, p. 175.

⁷ M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1978, p. 9, nota 18, (informație A. C. Florescu).

din necropola de la Komarow, lângă Halici, în Ucraina subcarpatică⁸. Aceleași serii îi aparține, după autor, și acul din argint placat cu aur din tezaurul de la Borodino⁹.

Tipul de ac de la Medgidia, originar din centrul Europei, avînd ca prototip, după autor, acele cu capete înfășurate (*Rollennadel*) sau în formă de disc (*Scheibennadel*), pare să fie mai nou, ca și cel de la Borodino, față de exemplarele de la Komarow și Gulai-Gorod, care, prin particularitățile de formă, placă romboidală cu unghiurile foarte rotunjite, și decorul simplu, sînt mai vechi din punct de vedere tipologic¹⁰.

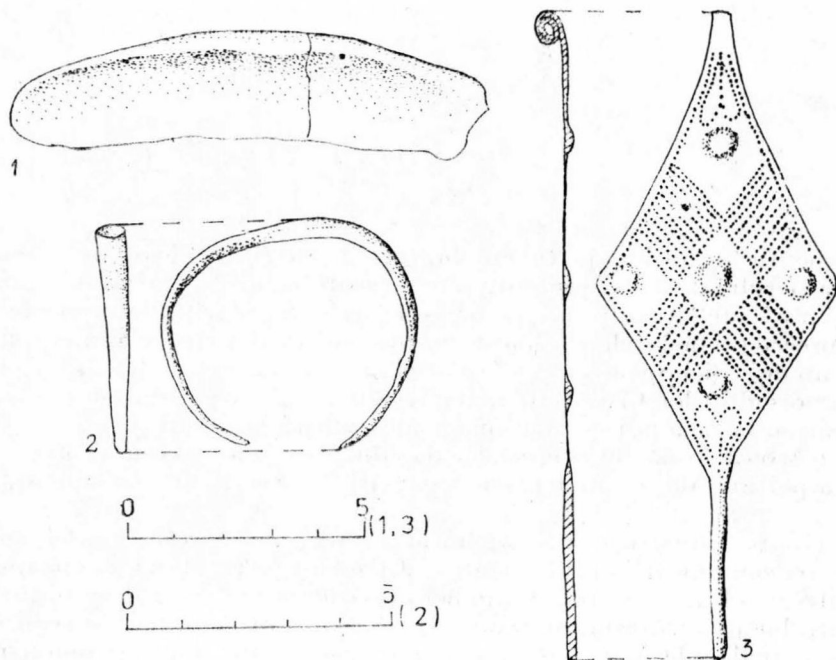

Fig. 1. — Depozitul (?) de la Medgidia

În ceea ce privește încadrarea cronologică a tipului de ac de la Medgidia, cu toate că apariția lui poate fi plasată în Bronzul mijlociu, este posibil, după autor, să fi existat și în Bronzul târziu, derivînd din acele cu placă cu decor „au repoussé” din Europa centrală, care, la rîndul lor, reprezintă o variantă evoluată a acelor cu disc (*Scheibenkopfnadeln*)¹¹.

Relativ la restul de seceri și brățara, considerate atipice de I. Nestor¹², aceste piese au fost luate în considerație ulterior și de alți cercetători.

Astfel, autorul acestei comunicări, într-un volum din seria *Prähistorische Bronzefunde* privitor la secerile de bronz de pe teritoriul României¹³, ocupîndu-se de varianta Deva a secerilor în formă de cuțit (*Rebmesserartige Sicheln*), despre care este greu să se afirme că este vorba de cuțite sau de seceri menționează că B. Hänsel a pus exemplarul acestui tip în legătură cu secerile din depozitele de la Medgidia și Békásmegyer (com. Veszprem)¹⁴. Cu acest prilej a susținut că în timp ce piesele de la Deva și Békásmegyer aparțin tipului cu umflătură largă transversală pe capătul lamei (*mit breitem Querwulst am Blattende*), exemplarul de la Medgidia se încadrează în tipul cu buton terminal mare¹⁵, ceea ce după alții nu este exact, întrucît nu ar fi vorba de o seceră, ci mai curînd de un cuțit arcuit (*Krummesser*) de tip răsăritean¹⁶. În realitate, după părerea noastră, variantele tipului I ale secerilor de formă arhaică, respectiv variantele Deva, Sighișoara și Cățelu Nou al secerilor în formă de cuțit ușor arcuit, prin particularitățile lor, puteau fi atît seceri cît și cuțite¹⁷.

⁸ I. Nestor, *op. cit.*, p. 178 și urm.

⁹ *Ibidem*, p. 180 și urm.

¹⁰ *Ibidem*, p. 181 și urm.

¹¹ *Ibidem*, p. 189.

¹² *Ibidem*, p. 188.

¹³ M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1978.

¹⁴ *Ibidem*, p. 9.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*, nota 18.

¹⁷ *Ibidem*, p. 9.

Din punct de vedere cronologic, pe baza asocierii cu alte bronzuri, varianta aceasta de seceră de formă arhaică datează din etapa mijlocie a Bronzului vechi până în cea nouă a Bronzului mijlociu¹⁸. În această privință, poate fi datată secerea de la Deva, prin asocierea ei cu colierele-bare, în faza mijlocie a Bronzului vechi, mai timpuriu decît secerea cu buton din depozitul de la Smedrow, care a fost comparată de I. Nestor cu exemplarul de la Deva¹⁹. În schimb, după B. Hänsel, exemplarele de la Deva, Medgidia și Békásmegyer au fost încadrate în Bronzul timpuriu²⁰, ceea ce nu corespunde întru-totul, intrucît piese de acest tip datează din faza mijlocie a Bronzului vechi până în cea veche a Bronzului mijlociu²¹.

În ceea ce privește răspîndirea secerilor de formă arhaică ale tipului I (Deva, Sighișoara și Cătelu Nou), ele se întîlnesc în spațiile intra- și extra carpatice ale României, respectiv în zona culturii Wietenberg din Transilvania și a culturii Tei din Muntenia, piese înrudite fiind semnalate și mai departe în Ucraina și Albania²². Includerea variantei Deva în descoperirile de tip Michelsdorf—Sewalchen—Smedrow de către I. Nestor atestă pe de o parte răspîndirea ei în Europa centrală și pe de alta faptul că imitația în metal a cuțitelor arcuite din piatră (*Steinkrummesser*) nu trebuie probabil limitată local²³.

Brățara, prin particularitățile ei, aparține variantei în formă de C, nedecorată, cu capetele deschise și cu secțiunea barei oval-ascuțită, atestată, în afară de depozitul (?) de la Medgidia, prin cîteva exemplare din necropolele Bronzului mijlociu de la Cindești (jud. Vrancea)²⁴ și tîrziu de la Cruceni (jud. Timiș)²⁵, depozitele bronzului tîrziu de la Băleni (jud. Galați)²⁶ și Coștini II (jud. Maramureș)²⁷, precum și dintr-o descoperire izolată din județul Bihor²⁸.

În schimb, exemplarele decorate ale acestei variante provin numai din depozitul de la Băleni din sudul Moldovei²⁹.

Exemplarele mai mici, nedecorate sau decorate, din depozite și morminte au fost purtate mai mult ca sigur ca brățări.

Din punct de vedere cronologic, brățările nedecorate sînt cunoscute în Bronzul mijlociu, cum o atestă exemplarele din depozitul (?) de la Medgidia din Dobrogea și din cîteva morminte de la Cindești din sud-vestul Moldovei, cu analogii în unele descoperiri din Bronzul mijlociu din Republica Federală Germania³⁰. Ele se întîlnesc însă în număr mai mare în descoperirile menționate din Bronzul D, respectiv în cîteva depozite din Moldova și Transilvania, ca și într-un mormînt din necropola de la Cruceni din Banat. De asemenea, ele sînt prezente și în Bronzul D și Hallstattul A din Europa centrală³¹.

La rîndul lor, exemplarele decorate de tipul Băleni, din Bronzul D, sînt atestate și în Moravia pînă în Hallstatt B₂³².

Deci, exemplarele decorate și nedecorate ale acestui tip de brățară sînt răspîndite în Bronzul mijlociu din sudul Moldovei și Dobrogea, apărînd în număr mai mare în Bronzul D din sudul Moldovei și sporadic în Maramureș, Banat și Crișana. Ele se întîlnesc și în centrul Europei în Hessen, Moravia și Slovacia, ajungînd pînă în nordul Europei, cum o atestă un exemplar decorat din Jutlanda din Bronzul IV³³.

¹⁸ *Ibidem*, p. 12.

¹⁹ Cf. I. Nestor, *Dacia*, IX—X, 1941—44, p. 179 și urm.; A. Mozsolics, *Bronzefunde des Karpatenbeckens. Depot fundhorizonte von Hajdúsámson und Kosziderpadlás*, Budapest, 1967, p. 66; B. Hänsel, *Beiträge zur regionalen und chronologischen Gliederung der älteren Hallstattzeit an der Unteren Donau*, Bonn, 1976, p. 51 și urm.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, p. 12, nota 28.

²² *Ibidem*, p. 13.

²³ *Ibidem*.

²⁴ Informații M. Florescu.

²⁵ Informații M. Moga și O. Radu.

²⁶ I. T. Dragomir, *Le dépôt de l'âge du bronze tardif de Băleni, Inventaria Archaeologica*, Roumanie, fasc. 4, București, 1967, R 18 K/157, R 18 m/181; M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1978, pl. 57 A/187, 191.

²⁷ D. Popescu, *Dacia*, IX—X, 1941—1944, p. 541, fig. 1/2; M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 37/8; idem, *op. cit.*, 1978, pl. 27 A/2.

²⁸ Muzeul Țara Crișurilor din Oradea 2144.

²⁹ I. T. Dragomir, *op. cit.*, 1967, R 18 n/119—121; M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 76/7—9, 12; 77/2; idem *op. cit.*, 1978, pl. 54/120, 122—123; 55/125, 128.

³⁰ De ex. în depozitul Waging III (Fr. Stein, *Katalog der vorgeschichtlichen Hortfunde in Süddeutschland*, vol. 24, seria Saarbrücker Beiträge zur Altertumskunde, Bonn, 1979, pl. 52/2 și în mormintele tumulare din Hessen de la Rainod, Unterbimbach și Wiesbaden (I. Richter, *Der Arm- und Beinschmuck der Bronze- und Urnenfelderzeit in Hessen und Rheinhessen*, in PBF, X, 1, München, 1970, pl. 27/421: 28/436, 439).

³¹ De ex. într-un mormînt de incinerare de la Rüsselshelm în Hessen (*ibidem*, pl. 28/434) și în depozitul din Hallstatt A de la Bodrog în Slovacia (M. Novotná, *Die Bronzefundorte in der Slowakei. Spätbronzezeit*, Bratislava, 1970, pl. XVIII, mijloc).

³² De ex. în depozitul de la Véceměřice un exemplar cu motive cruciforme și grupe de dungi unghiulare și transversale (Vl. Podborsky, *Mähren in der Spätbronzezeit und an der Schwelle der Eisenzeit*, Brno, 1970, p. 142 și pl. 37/19).

³³ E. Baudou, *Die regionale und chronologische Einteilung der jüngeren Bronzezeit im Nordischen Kreis*, Stockholm, 1960, pl. XIII/XIX A.

În ceea ce privește depozitul de la Pădureni (Nastradin), acesta a fost descoperit în 1960 de tractoriști, în timpul aratului, la 0,40 m adâncime, într-un vas de lut ars care s-a spart, piesele de bronz ale depozitului fiind păstrate în colecțiile Muzeului național de istorie și arheologie din Constanța ³⁴. Din inventarul depozitului, în greutate totală de 1,497 kg, fac parte 23 brățări și verigi de picior, întregi și fragmentare, cu capetele deschise, asociate cu două falere simple și două discuri decorate (fig. 2—3).

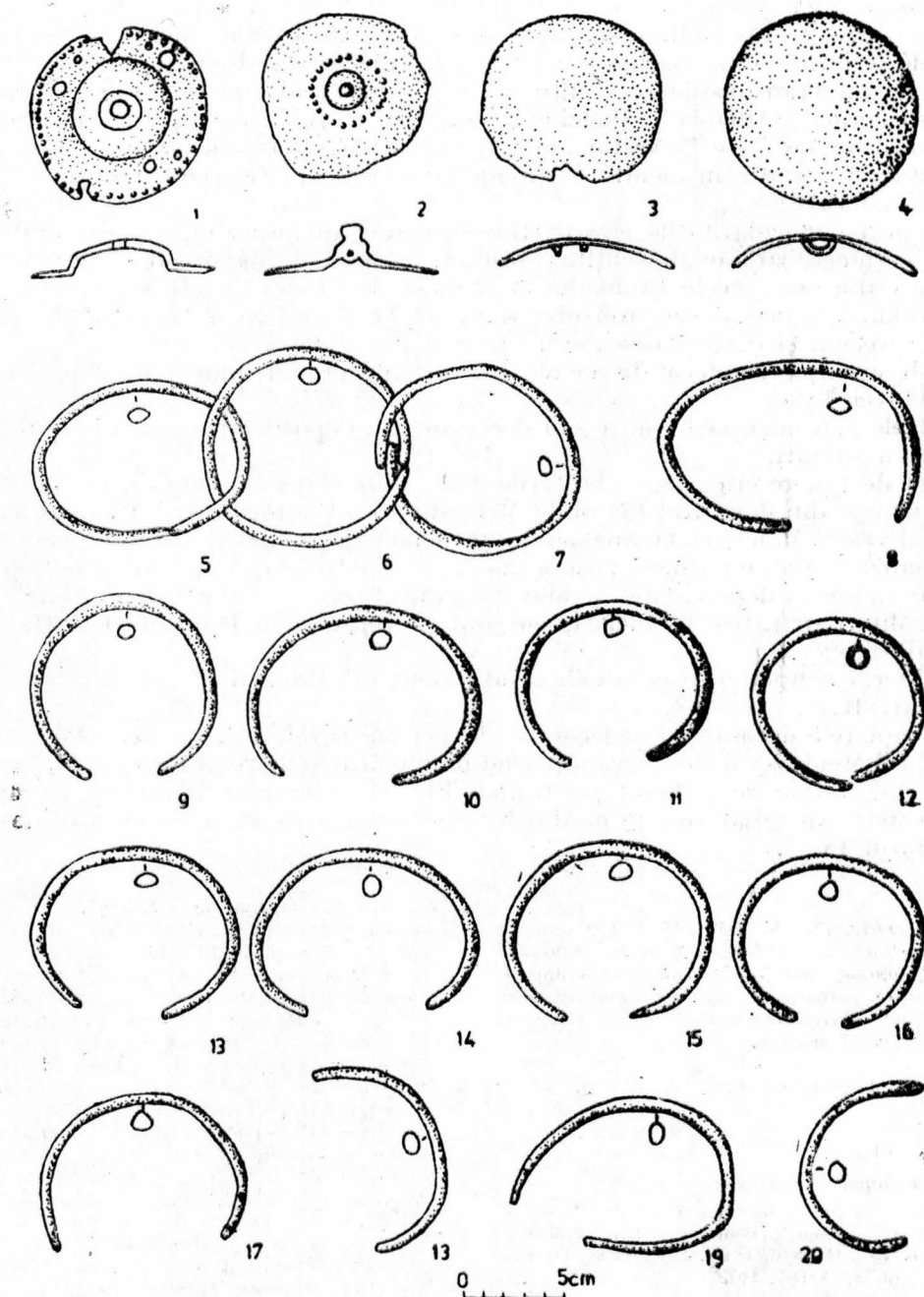

Fig. 2. — Depozitul de la Pădureni (Nastradin).

³⁴ A. Aricescu, *op. cit.*, 1965, p. 33 și urm.

Brățările și verigile de picior ale depozitului, care se impun prin numărul lor mai mare, aparțin la șapte variante din clasificarea noastră recentă, putându-se deosebi două categorii, respectiv de brățări și verigi de picior și de verigi de picior (fig. 4).

Din prima categorie, în care au fost incluse brățări și verigi de picior, fără a le putea deosebi, fac parte următoarele trei variante : rotundă cu secțiunea ovală (fig. 4/1), ovală cu secțiunea rectangulă (fig. 4/2) și ovală cu secțiunea rombică (fig. 4/3).

Fig. 3. — Variantele și categoriile de brățări și verigi de picior de bronz din Dobrogea.

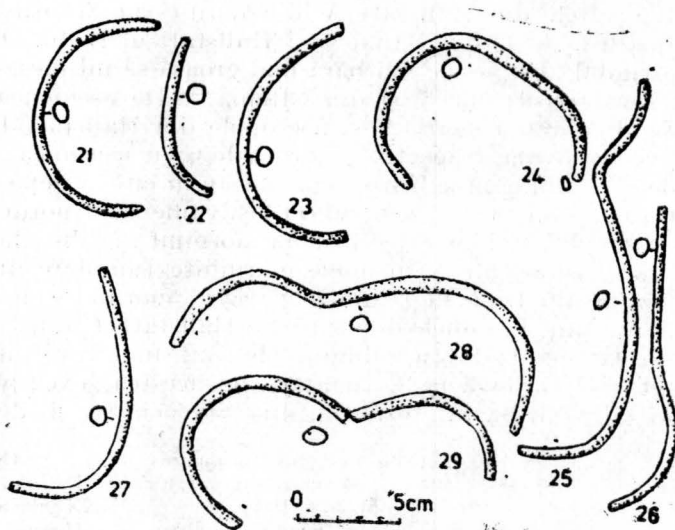
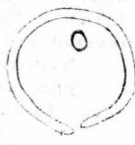

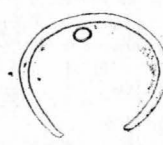
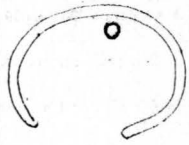
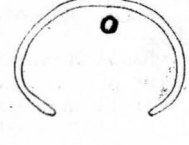
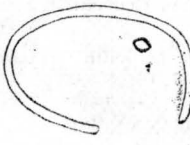
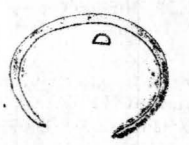
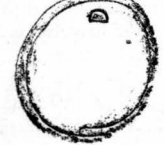

Fig. 4. — Categoriile și variantele brățărilor și verigilor de picior din depozitul de la Pădureni (Nastradin).

		V A R I A N T E			
	1	1a	2	3	4
CATEGORIA I					
	1		2	3	
CATEGORIA II					
	4	5	6	7	8

Varianta rotundă cu secțiunea ovală, ilustrată printr-un singur exemplar nedecorat, are analogii în unele depozite din Bronzul D și Hallstatt-ul A din nord-vestul Transilvaniei³⁵ și din Hallstatt-ul B₁ din vestul aceluiași teritoriu³⁶, precum și de mai departe în unele depozite și necropole din Europa centrală³⁷.

³⁵ De ex. în depozitele Cehăluț I din Bronzul D (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 32/9; idem, *op. cit.*, 1978, pl. 25 A/27) și din fostul județ „Sălaj” din Hallstatt A (idem, *op. cit.*, 1977, pl. 184/2 și 1978, pl. 133 A/13).

³⁶ De ex. în depozitul Sinerăieni I din Hallstatt B (Muzeul Déri, Debrecin, 36/1904, 16—18).

³⁷ De ex. în depozitul din Hallstatt B₁ de la Rohod (T. Kemenczei, *Bronzkori halmazleletek*, în *Evkönyv Nyiregyháza*, 6—7, 1963—64, pl. L/6) și în necropola din Hallstatt B₂—B₃ de la Podoli în Moravia (Vl. Podborsky, *op. cit.*, 1970, p. 70, fig. 14/8).

În comparație cu acestea, exemplarele decorate se întîlnesc numai în depozitele din Bronzul D ³⁸ Hallstatt-ul A₁ ³⁹ din nordul și centrul Transilvaniei, precum și din Bronzul D din centrul Moldovei ⁴⁰.

În general, exemplarele acestei variante, nedecorate și decorate, predomină în Transilvania și apar izolat în Banat și Dobrogea, întîlnindu-se și mai departe în Ungaria și Moravia. Cele mai multe piese datează din Hallstatt A₁.

Varianta rotundă sau ovală cu secțiunea rectangulară, atestată prin patru exemplare nedecorate, apare sporadic în unele depozite din Bronzul D din nord-vestul Transilvaniei ⁴¹ și ceva mai frecvent în altele din Hallstatt A din nord-estul Transilvaniei ⁴², precum și izolat în câteva morminte din Bronzul D din Banat ⁴³ și Hallstatt-ul D din Oltenia ⁴⁴.

La rîndul lor, piesele din bară mai groasă se întîlnesc îndeosebi în depozitele din Hallstatt A din centrul Transilvaniei ⁴⁵ și din Oltenia ⁴⁶. De asemenea apar sporadic și în unele depozite din Hallstatt-ul A₁ din Ungaria ⁴⁷ și necropole din Hallstatt B — B din Moravia ⁴⁸.

Varianta ovală, respectiv în formă de C cu secțiunea rombică, ilustrată printr-un singur exemplar nedecorat din bară subțire se întîlnește în câteva depozite din Bronzul D din sudul Moldovei ⁴⁹ și din Hallstatt-ul A₁ din centrul Transilvaniei ⁵⁰ și nordul Olteniei ⁵¹, într-o descoperire izolată a culturii Noua din Moldova ⁵² și într-un mormint (?) din Hallstatt-ul C din Oltenia ⁵³. Exemplare de acest fel sînt cunoscute și în unele morminte tumulare din Hessen ⁵⁴. Cele mai multe provin însă din depozitul din Bronzul D din Ungaria ⁵⁵, morminte de incinerare din Republica Federală Germania ⁵⁶, precum și în unele depozite din Hallstatt A₁ din Ungaria ⁵⁷, Ucraina subcarpatică ⁵⁸, Iugoslavia ⁵⁹ și Germania ⁶⁰. În schimb, ele sînt mai rare în depozitele din Hallstatt B₁ din Ucraina subcarpatică ⁶¹ și Slovacia ⁶². În afară de acestea, exemplarele în formă de C au analogii în unele necropole din Bronzul mijlociu din Slovacia ⁶³ și depozite din Bronzul D din Ungaria ⁶⁴,

³⁸ De ex. în depozitul de la Vadu Izei, jud. Maramureș (Fr. Nistor și Al. Vulpe, *SCI V*, 21, 1970, 4, p. 625, fig. 2/2, 9; M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 70/6, 10).

³⁹ De ex. în depozitul de la Tălărași (mai înainte Baniabic), jud. Cluj (T. Soroceanu, în *PZ*, 56, 1981, 2, p. 251, fig. 2/4) și Iernut, jud. Mureș (T. Bader, *Die Fibeln in Rumänien, PBF*, XIV, 6, München, 1983, pl. 57/15).

⁴⁰ De ex. în depozitul de la Tălărași (comuna Dănești, jud. Vaslui) (C. Ionomu, *VIII*, 1977, p. 213, fig. 3—4).

⁴¹ De ex. în depozitul Domănești II, jud. Satu Mare (T. Bader, Satu Mare. Studii și comunicări, I, 1969, pl. XXXIII/4; idem, *Dépôts de l'âge du Bronze tardif du Nord-Ouest de la Transylvanie*, în *Inventaria Archaeologica. Roumanie*, fasc. 6, București, 1971, R 21 c/26; M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 46/19).

⁴² De ex. în depozitele Dipsa (?), jud. Bistrița-Năsăud (Gh. Marinescu și St. Dănilă), *File de istorie*, 1974, pl. IV/12. Spălnaca II (Muzeul Aiud, 178—208) și Uioara de Sus (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 263/5; idem, *op. cit.*, 1978, pl. 204/1184), ambele din jud. Alba.

⁴³ De ex. în mormintul 23 din necropola de la Cruci, jud. Timiș (informație O. Radu).

⁴⁴ De ex. în necropolele de la Balta Verde, Mehedinți (D. Berciu și E. Comșa, *Materiale*, II, 1956, p. 357, fig. 87/4) și Ferișle, jud. Vâlcea, tumulul 44 (Al. Vulpe, *Necropola hallstattiană de la Ferișle*, București, 1967, pl. XXV/25).

⁴⁵ De ex. în depozitele Gusterița II, jud. Sibiu (Muzeul Brukenthal, A 492) și Uioara de Sus, jud. Alba (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 263/2; idem, *op. cit.*, pl. 204/1181).

⁴⁶ De ex. în depozitul Milostea-Sacoți, jud. Vâlcea (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, pl. 283/16; T. Bader, *op. cit.*, 1983, pl. 54/3).

⁴⁷ De ex. în depozitul Gabapuszta (Holste, *Hortfunde Südosteuropas*, Marburg-Lahn, 1951).

⁴⁸ De ex. în necropola de incinerare a culturii Podoli de la Brno-Obrany (Vl. Podborsky, *op. cit.*, 1970, p. 67, fig. 44).

⁴⁹ De ex. în depozitul de la Băleni, jud. Galați (Muzeul de istorie din Galați, 7420/153)b, 117 c, 124 b, 140 b, 153 b, 155 b).

⁵⁰ De ex. în depozitul-turnătorie Spălnaca II, jud. Alba (Muzeul de istorie a Transilvaniei din Cluj-Napoca II, IV 4413).

⁵¹ De ex. în depozitul Milostea-Sacoți, jud. Vâlcea (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 282/12; T. Bader, *op. cit.*, 1983, pl. 54/12).

⁵² De ex. descoperirea izolată de la Lichitișeni, jud. Bacău (Muzeul de istorie din Bacău).

⁵³ De ex. în mormintul (?) Svința II—Piatra Ilisove (informație T. Soroceanu).

⁵⁴ De ex. în mormintele tumulare de la Unterbimbach, Rainrod, Darmstadt și Arheilgen (I. Richter, *op. cit.*, 1970, pl. 27/411, 413, 422—423, 427).

⁵⁵ De ex. în depozitele Bükkaranyos (Muzeul din Miskolc 53.707.18), Piricse (Muzeul din Nyíregyháza) și Peneszlék (A. Mozsolics, *Bronze und Goldfunde des Karpatenbeckens. Depotfundhorizonte von Forro und Opályi*, Budapest, 1973, pl. 77 A/12).

⁵⁶ De ex. în mormintul plan cu urnă de la Mosbach (I. Richter, *op. cit.*, 1970, pl. 27/419).

⁵⁷ De ex. în depozitele Nagyhalász (T. Kemenez, *op. cit.*, 1963—1964, pl. XXXVI/7 și Tallya (idem, *Ujabb bronzleletek Boisd meggyéből*, în *Evkönyv Miskolc*, 8, 1969, pl. VII (9—12)).

⁵⁸ De ex. depozitul Gruszka (K. Zurowski, *Przegląd Arch.*, 8, 1949, pl. XI.IV/2).

⁵⁹ De ex. în depozitul Novi Bečej (S. Nándor, *Rad. Vojv.*, Mus., 4, 1955, p. 51, pl. VI/3).

⁶⁰ De ex. în depozitul din Hallstatt A₁—B₂ de la Aken-Mennewitz (W. A. v. Brunn, *Mitteldeutsche Hortfunde der jüngeren Bronzezeit*, Berlin, 1968, Pl. 1/4—5).

⁶¹ De ex. în depozitul Kamionka Wielka (K. Zurowski, *op. cit.*, 1949, pl. XI.IV/1, 4; XI.V/1—2).

⁶² De ex. în depozitul din Hallstatt A₁—B₂ de la Bodrog (M. Novotna, *op. cit.*, 1970, pl. XV.III).

⁶³ De ex. în necropola de la Sv. Peter (M. Gimbutas, *Bronze Age Cultures in Central and Eastern Europe*, Paris—The Hague—London, 1965, p. 73, fig. 33/14).

⁶⁴ De ex. în depozitele de la Nyíregyháza-Buytos al orizontului Forro, B IV a (A. Mozsolics, *op. cit.*, 1973, pl. 9/15) și Peneszlék al orizontului Opályi, B IV b (*ibidem*, pl. 77/7, 12—13).

Ucraina subcarpatică⁶⁵ și Silezia⁶⁶, precum și din Hallstatt-ul A₁ din Ungaria⁶⁷, ca și în unele necropole din aceeași vreme din Germania⁶⁸.

La rîndul lor, exemplare decorate ale acestei variante, în formă de C, se întîlnesc și în unele depozite și morminte din Bronzul D și Hallstatt-ul A₁ din România, prezentînd analogii în descoperiri din Bronzul mijlociu din Ungaria⁶⁹ și Jugoslavia⁷⁰, din Bronzul D din Ungaria⁷¹, Germania⁷² și Danemarca⁷³.

În spațiul carpato-dunăreano-pontic cea mai mare răspîndire a avut-o această variantă în Bronzul D și Hallstatt-ul A₁, întîlnindu-se apoi mai rar în Hallstatt-ul B₁, B₂ și D.

Cea de a doua categorie, în care sînt incluse numai verigile de picior, este ilustrată prin patru variante de formă ovală și de dimensiuni mai mari, deosebite după secțiunile barei, respectiv rotundă (fig. 4/4—5), oval-ascuțită (fig. 4/6) și în formă de D (fig. 4/7—8), ultima cu capetele alăturate sau suprapuse.

Varianta cu secțiunea rotundă este atestată prin două exemplare, din care unul nedecorat și altul decorat.

Exemplarul nedecorat are analogii îndeosebi în depozitele din Bronzul D⁷⁴ și Hallstatt-ul A₁⁷⁵ din Transilvania și mai puțin în acelea ale Hallstatt-ului B₁ din acest teritoriu⁷⁶, precum și în unele depozite din Bronz D și Hallstatt- A₁ din Ungaria⁷⁷ și din Hallstatt B₁ din Moravia⁷⁸. Exemplarele din Hallstatt A₁ se întîlnesc de obicei în centrul Transilvaniei și mai rar în nordul și estul acestui teritoriu, precum și în Crișana. În Hallstatt-ul B₁ ele apar sporadic în centrul, estul și sud-estul Transilvaniei, ca și în Moravia, iar în Hallstatt-ul B₁ numai în Dobrogea.

Exemplarele decorate aparțin în cea mai mare parte Hallstatt-ului A₁ din centrul Transilvaniei⁷⁹ și numai foarte puține Bronzului D din nord-vestul Transilvaniei⁸⁰ și Hallstatt-ului B₁⁸¹ și C⁸² din centrul, estul și sud-estul acestui teritoriu. Motivele decorative constau din grupe de dungi transversale, oblice și în zig-zag, precum și în formă de „frunzuliță de brad” și de cruce.

⁶⁵ De ex. în depozitul Gruska de pe Nistrul Superior (K. Zurowski, *Przeglad Arch.*, I, 1937, 1, p. 213, pl. III/2; M. Gimbutas, *op. cit.*, 1965, p. 130, fig. 93/4).

⁶⁶ De ex. în depozitul Podgórník (Seiffenau) (*ibidem* p. 149, fig. 113/7).

⁶⁷ De ex. în depozitele de la Tállya (T. Kemenczei, *op. cit.*, 1969, pl. VII/9—12) și Balsa (*ibidem*, pl. VIII/101—102 : exemplare masive), IX/104).

⁶⁸ De ex. în mormintul 91 de la Gerlinden în Bavaria Superioară (H. Müller-Karpe, *Beiträge zur Chronologie der Urnenfelderzeit nördlich und südlich der Alpen*, Berlin, 1959, pl. 188 B/2).

⁶⁹ De ex. în mormintul de incinerare de la Rákoskeresztúr (R. Schreiber, *Budapesti Régiségei*, XXXII, 1970, p. 295, fig. 5—7).

⁷⁰ De ex. în necropola de la Sombor (B. Hänsel, *op. cit.*, 1968, pl. 38/21).

⁷¹ De ex. în depozitele de la Abaujkér (Fr. Holste, *op. cit.* 1951, pl. 39/9) și Felsőöbbsza (A. Mozsolics, *op. cit.*, 1973, pl. 47/15) și probabil exemplarele de la Albertina (com. Pest-Pilis) (Muzeul de istorie a Transilvaniei din Cluj-Napoca, II 9507—9510).

⁷² De ex. exemplarul din depozitul de la Kallmünz, decorat cu motive cruciforme duble și grupe de dungi transversale (H. Müller-Karpe, *op. cit.*, pl. 161 B/14).

⁷³ E. Baudou, *op. cit.*, 1960, p. 63, pl. 13/XIX A.

⁷⁴ De ex. în depozitele Ciresoia II, jud. Bistrița-Năsăud (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 34/9; *idem*, *op. cit.*, 1978, pl. 25/7), Corund, jud. Harghita (*ibidem*, 1977, pl. 36/11; 1978, pl. 26 B/9), Dobrocina, jud. Sălaj (Muzeul de istorie a Transilvaniei din Cluj-Napoca 940), Guruslău (M. Moga, *Dacia*, XI—XII, 1945—1947, p. 259, fig. 2/6), Hășmaș, jud. Sălaj (Muzeul de istorie a Transilvaniei din Cluj-Napoca), Horoatu Cehului, jud. Sălaj (Muzeul de istorie din Zalău 62), Lăpus (Lăpusu Român), jud. Maramureș (C. Kacsó, *Marmatia*, V—VI, 1981, pl. II/21), Pânticeu, jud. Cluj (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 58/10; *idem*, *op. cit.*, 1978, pl. 41 B/12), Uriu (Uriu de Sus), jud. Bistrița-Năsăud (M. Roska, *Anuarul Comisiei Monumentelor Istorice din Transilvania*, III, 1930—1931, 7, fig. 2/20; M. Petrescu-

Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 69/16; *idem*, *op. cit.*, 1978, pl. 50/36).

⁷⁵ De ex. în depozitele Bicaz II, jud. Maramureș (Muzeul de istorie din Baia Mare 16162), Bogata (Bogata de Jos), jud. Cluj (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 123/5, 12; *idem*, *op. cit.*, 1978, pl. 86 A/11—12), Dipsa (?), jud. Bistrița-Năsăud (Gh. Marinescu, *op. cit.*, 1974, pl. IV/8), Războieni-Cetate, jud. Alba (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 181/8; *idem*, *op. cit.*, 1978, pl. 132 A/6), Spălnaca II, jud. Alba (*ibidem*, 1977, pl. 205/11; 1978, pl. 154/491), Tăut, jud. Bihor (*ibidem*, 1977, pl. 213/11; 1978, pl. 159 A/9), Uioara de Sus, jud. Alba (*ibidem*, 1977, pl. 365/12; 1978, pl. 270 A/4).

⁷⁶ De ex. în depozitele Belin, jud. Covasna (Muzeul de istorie din Sfîntu Gheorghe 79/885), Cornești, jud. Mureș (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1978, pl. 231 A/61), Sîncrăieni I, jud. Harghita (Muzeul Déri, Debrecen, 1904, 36.14).

⁷⁷ De ex. în depozitul Szabolcsbáka (Nagybáka) (T. Kemenczei, *op. cit.*, 1963—64, pl. XXXIII/5) și Tiszvasvári-Ziegelei (A. Mozsolics, *Bronzefunde aus Ungarn. Depolfundhorizonte von Aranyos, Kurd und Gyermely*, Budapest, 1985, pl. 262/5).

⁷⁸ De ex. în depozitul Sobešuki (Vl. Podborský, *op. cit.*, 1970, p. 73, fig. 167).

⁷⁹ De ex. în depozitele Dipsa, jud. Bistrița-Năsăud (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 140/15; *idem*, *op. cit.*, 1978, pl. 98 A/166), Gușterița II, jud. Sibiu (Muzeul Bruken-thal, A 575), Iernut, jud. Mureș (Muzeul de istorie din Tirgu Mureș, 6189/62, 72), Uioara de Sus, jud. Alba (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 260/29; *idem*, *op. cit.*, 1978, pl. 202/1156) „Valea Someșului” (T. Bader, *Epoca bronzului în nord-vestul Transilvaniei. Cultura pretracică și tracică*, București, 1978, p. 233, pl. 84/10).

⁸⁰ De ex. în depozitul Horoatu Cehului, Jud. Sălaj (Muzeul Zalău).

⁸¹ De ex. în depozitele Sălard, jud. Bihor (I. Ordenlich, în *Arh. Mold.*, II—III, 1964, p. 480, fig. 3/6; M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 317/8; *idem*, *op. cit.*, 1978, pl. 240/30) și Spălnaca I, jud. Alba (Muzeul Aiud, 123).

⁸² De ex. în depozitul Alba-Iulia—Partos, jud. Alba (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, p. 381/4).

Varianta cu secțiunea oval-ascuțită este cel mai bine reprezentată, respectiv prin 13 exemplare nedecorate, cu analogii în unele depozite din Hallstatt-ul A₁ din Oltenia⁸³ și din nord-vestul Transilvaniei⁸⁴. Asemenea exemplare cu decor din șiruri de puncte pe fața exterioară se cunosc și în unele descoperiri din Rheinland și Hessen din epoca mormintelor tumulare, a cimpurilor de urne și în parte din Hallstatt⁸⁵.

Varianta cu secțiunea în formă de D, ilustrată prin patru exemplare nedecorate, are analogii pe teritoriul României în depozitele din Bronzul mijlociu din Oltenia⁸⁶, Hallstatt-ul B₁ din centrul Transilvaniei⁸⁷, Hallstatt-ul C⁸⁸ din aceeași zonă și din o fază neprecizată tot din centrul Transilvaniei⁸⁹, precum și într-un mormint din Hallstatt-ul D din sudul Olteniei⁹⁰. Exemplarele oval-alungite provin exclusiv din depozite din Hallstatt A₁ din centrul Transilvaniei⁹¹ și din Hallstatt-ul B₁ din estul acestui teritoriu⁹², iar cele îndoită dintr-un depozit din Hallstatt-ul A₁ din Banat⁹³. La rîndul lor, fragmente din verigi de picior ale acestei variante predomină în depozitele din Hallstatt, A din Banat⁹⁴, Transilvania⁹⁵ și Crișana⁹⁶ și se întîlnesc mai rar în descoperirile de acest fel din Hallstatt-ul C⁹⁷ și în cîteva morminte din Bronzul D din Banat⁹⁸ și Hallstatt-ul D⁹⁹.

În ceea ce privește exemplarele decorate din bază subțire, acestea provin din depozite din Hallstatt- A¹⁰⁰ și B¹⁰¹. În genere, piese de acest fel se întîlnesc din Bronzul mijlociu pînă în Hallstatt-ul tirziu, cele mai multe aparținînd Hallstatt-ului A₁, B₁ și C. Analogii pentru un exemplar decorat de proveniență necunoscută¹⁰² se cunosc dintr-un depozit din Hallstatt- B² din Austria¹⁰³.

În fine, pentru varianta cu aceeași secțiune, în formă de D, dar cu capetele suprapuse, reprezentată printr-un singur exemplar nedecorat din depozitul de la Pădureni, nu se cunosc deocamdată analogii.

În afară de aceste șapte variante, cărora le aparțin cele 23 brățări, în același depozit de la Pădureni mai sînt două falere simple, cu funcție de aplică, în formă de calotă sferică (fig. 2/3—4), considerate improprie pentru datări, intrucît au o durată de întrebuințare mai lungă, cu începere din Bronz D și Hallstatt A₁¹⁰⁴, ca de altfel și în Europa răsăriteană¹⁰⁵. La acestea se adaugă un disc cu partea centrală convexă și cu marginile plate, decorat în tehnica „au repoussé” și cu împunșături (fig. 2/1), care reprezintă un tip rar¹⁰⁶, folosit ca aplică pentru îmbrăcăminte sau ca garnitură pentru scut¹⁰⁷, precum și un altul, probabil cu aceeași întrebuințare, cu partea centrală înălțată și terminată cu un buton (fig. 2/2)¹⁰⁸. Această din urmă piesă, decorată cu puncte dispuse circu-

⁸³ De ex. în depozitul Milostea-Sacoți, jud. Vîlcea (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 283/17).

⁸⁴ De ex. în depozitul Moigrad I, jud. Sălaj (I. Nestor, *PZ, XXVI*, 1935, 1/2, p. 39, fig. 5/5 și p. 41 fig. 6/1—2; M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 312/1, 7; idem, *op. cit.*, 1978, pl. 236 A/45).

⁸⁵ I. Richter, *op. cit.*, 1970, p. 88.

⁸⁶ De ex. în depozitul Maglavit, jud. Dolj (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 17/16).

⁸⁷ De ex. în depozitul Spălnaca I, jud. Alba (*Ibidem*, pl. 328/10; idem, *op. cit.*, 1978, pl. 246/65).

⁸⁸ De ex. în depozitul Alba-Iulia—Partoș (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 382/2—4).

⁸⁹ De ex. în depozitul Fizeșu Gherlii III (Muzeul Național Budapesta 80 1895).

⁹⁰ De ex. în necropola de la Balta Verde (Colecțiile fostului Muzeu național de antichități din București III 1455).

⁹¹ De ex. în depozitul Spălnaca II (?), jud. Alba (Muzeul de istorie din Alba-Iulia P 424/1—2).

⁹² De ex. în depozitul Sîncrăieni I, jud. Ilarghita (Muzeul Déri din Debrecen 1904.36.8—11, 13).

⁹³ De ex. în depozitul Dumbrava, jud. Timiș (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 441/11; idem, *op. cit.*, pl. 99 A/13).

⁹⁴ De ex. în depozitul Dumbrava (*ibidem*, 1977, pl. 141/10; 1978, pl. 99 A/13, 15, 17).

⁹⁵ De ex. în depozitele Gușterița II, jud. Sibiu (Muzeul Brukenthal A 566), Spălnaca II, jud. Alba (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 206/13; idem, *op. cit.*, 1978, pl. 154/499) și Uioara de Sus (*ibidem*, pl. 345/1142).

⁹⁶ De ex. în depozitul Biharia (Muzeul Țării Crișurilor din Oradea 1881).

⁹⁷ De ex. în depozitul Bîlvănești, jud. Mehedinți (M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 398/11).

⁹⁸ De ex. în necropola de la Cruceni, jud. Timiș (Muzeul de istorie din Timișoara).

⁹⁹ De ex. în necropola de la Balta Verde (colecțiile fostului Muzeu Național de Antichități din București III 1455).

¹⁰⁰ De ex. în depozitul Spălnaca II, jud. Alba (H. Dumitrescu, *Dacia*, V—VI, 1935—1936, p. 215, fig. 11/8; M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 205/15 cu decor șters; idem, *op. cit.*, 1978, pl. 155/515, tot cu decorul șters).

¹⁰¹ De ex. în depozitul Sălărd, jud. Bihor (I. Ordentlich, *op. cit.*, 1964, p. 480, fig. 3/4; M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 317/8; idem, *op. cit.*, 1978, pl. 239/25).

¹⁰² Exemplarul din Muzeul de istorie a Transilvaniei din Cluj-Napoca, 158 ÷ 159).

¹⁰³ De ex. în depozitul Herrenbaumgarten din Austria Inferioară (H. Müller-Karpe, *op. cit.*, 1959, pl. 142 A/7).

¹⁰⁴ De ex. piese simple, fără buton central în depozitele Domănești II, jud. Satu Mare, din Bronz D (T. Bader, *op. cit.*, 1969, pl. XXV/4; idem, *op. cit.*, 1971, pl. R 24 g/42; M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, 1977, pl. 46/3; idem, *op. cit.*, 1978, pl. 31/13), și Uioara de Sus, jud. Alba (*ibidem*, 1977, pl. 248/18; 1978, pl. 194/888).

¹⁰⁵ De ex. în depozitele Zoolen, Pustý hrad (depozitul A) (M. Novotná, *op. cit.*, 1970) și Záškov (*ibidem*, pl. XXIII, jos) din Bronz D din Slovacia sau Keszöhidegkút (A. Mozsolics, *op. cit.*, 1985, pl. 35/4) și Szentgaloskér (*ibidem*, pl. 114/2 și Debrecen I (*ibidem*, pl. 216/1) din Hallstatt B din Ungaria.

¹⁰⁶ A. Aricescu, *op. cit.*, 1965, fig. 10/2.

¹⁰⁷ Pentru diferite explicații date funcțiilor acestor piese vezi W. A. v. Brunn, *op. cit.*, p. 198; M. Novotná, *op. cit.*, 1970, p. 40 și urm.

¹⁰⁸ *Ibidem*, fig. 10/1.

lar în zona părții centrale, a fost pusă în legătură de A. Aricescu cu unele piese de acest fel din tezaurul de la Vălcitrân, invocându-se aceste analogii în sprijinul plasării în Hallstatt-ul C a depozitului de la Pădureni, datare căreia i-ar corespunde, după autor, și resturile vasului de lut ars în care a fost introdus depozitul, cu toate că acestea, după el, sînt puține și nesemnificative¹⁰⁹. Datarea aceasta în Hallstatt-ul C a depozitului de la Pădureni de către A. Aricescu a fost pusă ulterior în discuție de B. Hänsel, pe baza unei analize mai amănunțite a discurilor profilate din inventarul acestui depozit¹¹⁰. În această privință, după autor, discurile cu calotă și marginea ridicată se întîlnesc în mod obișnuit în cîmpurile de urne din Europa centrală, cum a arătat-o G. v. Merhart, precum și în depozitele din cele patru faze ale descoperirilor de acest fel din bazinul carpatic, din Bronzul D pînă în Hallstatt-ul B₁, inclusiv¹¹¹. În schimb, discul cu partea centrală introdusă aparține unei categorii tirzii, din faza a VII-a, respectiv Hallstatt-ul mijlociu, căreia îi corespunde în Transilvania seria de depozite Bilvânești—Vințu, iar în estul României și în Bulgaria seria Bilvânești—Krivodol, în care este inclusă, după autor perioada VI-a, respectiv seria de depozite Șomartin—Vetiș din Hallstatt-ul B₃ din Transilvania¹¹². În acest context, după autor, depozitul de la Pădureni se plasează în timp între tezaurul de la Vălcitrân din Hallstatt-ul timpuriu și Hallstatt-ul, mijlociu, probabil într-o fază mai nouă din acest interval de tranziție la Hallstatt-ul mijlociu¹¹³. Această etapă ar corespunde, după părerea noastră, în Dobrogea mai curînd primei părți a fazei Bilvânești—Krivodol, echivalentă seriei depozitelor Șomartin—Vetiș din Transilvania, decît fazei Simbăta Nouă I—Mlada Gvardia, paralelizată de B. Hänsel cu seriile de depozite Turia—Jupalnic și Moigrad—Tăuteu din Hallstatt A₂ și B₁ după cronologia lui H. Müller-Karpe¹¹⁴. De altfel și discul din depozitul de la Vințu de Jos din Hallstatt-ul C, mai evoluat în comparație cu piesele de acest fel din depozitul de la Pădureni, prin particularitățile și analogiile pe care le prezintă, a fost datat în Hallstatt B—C, fiind inclus în categoria pieselor „traco-cimeriene”¹¹⁵.

În incheiere, avîndu-se în vedere durata în genere mare a variantelor de brățări și verigi de picior de bronz din depozitele de la Medgidia și Pădureni din Dobrogea, atestată prin analogiile din unele depozite și morminte din spațiul carpato-dunăreano-pontic și din regiunile vecine sau mai îndepărtate, a fost necesar să se ia în considerație, pentru încadrarea cronologică a celor două depozite, și restul pieselor din inventarul lor. În felul acesta, micul depozit nesigur de la Medgidia a fost plasat într-o etapă insuficient precizată a Bronzului mijlociu, în general în aceeași vreme cu cultura Monteoru, iar celălalt, de la Pădureni (Nastradin) către sfîrșitul Hallstatt-ului timpuriu (Hallstatt B₃) sau eventual după unii, în etapa de tranziție la Hallstattul mijlociu, corespunzătoare celei de a treia fază a culturii Babadag.

Prezența variantelor de brățări și verigi de picior de bronz în aceste descoperiri din Dobrogea și în restul teritoriului carpato-dunăreano-pontic, cu unele analogii în zonele vecine sau mai îndepărtate, deși în număr relativ mic, atestă totuși, și pe această cale, unitatea civilizației proto-tracice și apoi tracice din spațiul carpato-dunăreano-pontic. În această privință, semnificativ este faptul, că, legăturile dintre descoperirile de bronzuri din Transilvania, Moldova și teritoriul din sudul României, bine ilustrate la începutul Hallstatt-ului timpuriu, se constată și mai tîrziu, în ciuda numărului mic de asemenea descoperiri din estul României și Dobrogea, la sfîrșitul acestei perioade și în continuare în Hallstatt-ul mijlociu, respectiv în secolele VIII și VII î.e.n.¹¹⁶.

Quelques considérations concernant les eracelets et les anneaux de pieds en bronze de la Dobroudja

RÉSUMÉ

Dans l'espace carpato-danubien-pontique on constate souvent la présence au cours de l'âge du bronze et du Hallstatt y compris des bracelets et des anneaux de pieds, ayant une série de types et de variantes selon la forme de la section ou de la barre et de ses extrémités, ainsi que d'après les particularités du décor.

¹⁰⁹ *Ibidem*, p. 35.

¹¹⁰ B. Hänsel, *op. cit.*, 1976, p. 44.

¹¹¹ *Ibidem*.

¹¹² *Ibidem*.

¹¹³ *Ibidem*.

¹¹⁴ *Ibidem*, p. 43.

¹¹⁵ Al. Popa și I. Bereiu, *Dacia*, N.S., VIII, 1964, p. 96.

¹¹⁶ B. Hänsel, *op. cit.*, 1976, p. 45.

Dans cet article nous discutons seulement les pièces de ce type de la Dobroudja, qui proviennent jusqu'à présent de deux dépôts, dont un incertain du Bronze moyen de Medgidia et l'autre d'une étape finale du Hallstatt ancien de Pădureni (Nastradin), tous les deux du district de Constanța.

Du dépôt (?) de Medgidia il y a seulement un exemplaire, appartenant à la variante en forme de C avec la barre mince de section ovale-aiguë, du Bronze moyen, objet semblable à d'autres pièces de cette sorte de quelques tombes de la nécropole de la civilisation de Monteoru de Cîndești (dép. de Vrancea), avec des analogies dans quelques découvertes contemporaines de l'Europe centrale. Des exemplaires semblables, sans décoration ou décorés, peu nombreux dans le Bronze moyen, on en trouve en échange en nombre plus grand dans le sud de la Moldavie et sporadiquement dans le Maramureș, la Crișana et le Banat, en présentant des analogies dans l'Europe centrale, où persistent également dans le Hallstatt ancien.

Le dépôt de Pădureni (Nastradin) contient 25 exemplaires entiers et fragmentaires avec les extrémités minces (dont un seul est décoré avec le motif en forme d'aiguilles du sapin), appartenant à sept variantes de bracelets et des anneaux de pieds, avec des analogies dans le reste du territoire roumain, surtout dans la Transylvanie, ainsi que dans le centre et dans une mesure plus réduite dans le Sud-Est de l'Europe, datant de l'âge du Bronze moyen jusqu'au Hallstatt tardif y compris.

Comme conclusion, ayant en vue la durée en général grande de ces variantes des bracelets et des anneaux de pieds, a été pris en considération pour l'encadrement chronologique des ces deux dépôts aussi le reste des pièces de leur inventaire, selon lequel celui incertain de Medgidia date du Bronze moyen, étant contemporain avec la civilisation de Monteoru et celui de Pădureni (Nastradin) vers la fin du Hallstatt ancien (Hallstatt B) ou éventuellement, selon d'autres opinions, dans l'étape de transition au Hallstatt moyen, correspondant à la troisième phase de la civilisation de Babadag.

La présence de ces éléments de parure en Dobroudja avec certaines analogies dans le reste du territoire carpato-danubien-pontique et des zones voisines ou plus éloignées, quoique au nombre relativement petit, atteste néanmoins, sur cette voie aussi, l'unité de la civilisation thrace dans l'espace carpato-danubien-pontique.

LISTE DES FIGURES

Fig. 1. — Le dépôt (?) de Medgidia.

Fig. 2. — Le dépôt de Pădureni (Nastradin).

Fig. 3. — Les variantes et les catégories des bracelets et des anneaux de pieds en bronze de la Dobroudja.

Fig. 4. — Les catégories et les variantes des bracelets et des anneaux de pied du dépôt de Pădureni (Nastradin).